

Bjärehalvöns postala historia

av Jan Billgren

Bjärehalvön utgör en del av Skånes nordvästra hörn. Som framgår av kartan är huvudorten Båstad, som idag har närmare 5.000 invånare i tätorten. Resterande del av halvön är idag inkorporerad i Båstads kommun med drygt 14.000 bofasta invånare. Under sommarmånaderna utökas befolkningen med mer än 40.000 sommargäster – en del med egna fritidshus.

I Bjäre härad ingick tidigare följande socknar: Torekov, Hov, Västra Karup, Båstad, Grevie, Hjärnarps, Barkåkra och Rebbelberga. Gränsen för häradet följde landskapsgränsen mellan Skåne och Halland och passerade över Västersjön. Den gick vidare mellan Ängelholm och Munka Ljungby ut till havet och fortsatte längs kusten norrut. På den halländska sidan om landskapsgränsen fanns Höks härad, som Östra Karup tillhörde under denna tid.

Idag ingår samtliga ovan nämnda orter i Båstad kommun, utom Barkåkra och Rebbelberga, som numera tillhör Ängelholms kommun.

Den danska posten

Historiskt sett var Bjärehalvön dansk fram till 1658 då den övergick i svensk ägo vid freden i Roskilde. Ur postal synvinkel är det därför intressant att konstatera att det danska postverket startade 1624. Då hade Sverige och Danmark sedan 1620 utväxlat post i Markaryd, som vid denna tid var den svenska gränsstationen. Orten låg vid postvägen mellan Stockholm och Hamburg.

Jan Billgren är född 1936 i Tollarp. Han har varit universitetslektor i företagsekonomi i Lund. Han har också varit redaktör för Postmuseums årsbok, *Posttryttaren*, 2001-2010. Billgren var ordförande i Postmusei Vänner 2000-2011 och har medverkat med artiklar i årsboken sedan 1984.

År 1624 inrättade kung Christian IV en förordning om "Den Halländske Postbudde". Den avsåg regelbunden postbefordran med gående post mellan Köpenhamn, Helsingör, Helsingborg, Engelholm, Laholm, Halmstad och Varberg. Den passerade då Margretetorps och Östra Karups gästgivargårdar på Bjärehalvön.

År 1650, tre år efter att det norska postverket startat, utfärdades den första förordningen om "Postvaesendet mellan Danmark og Norge". Då upprättades en veckovis ridande post med danska postiljoner mellan Köpenhamn och Christiania (nuvarande Oslo). Det förekom dock att postiljonerna tog emot svensk post längs vägen. Även denna ridande post passerade genom byarna Margretetorp och Östra Karup.

Det klagades dock över att posten tog för lång tid, 8 - 9 dagar på sommaren och upp till 11 dagar på vintern. Från 1653 blev det därför bestämt att posten bara fick ta 6 dagar i anspråk. Den avgick samtidigt från båda städerna på lördagen. Från 1735 avgick denna post två gånger per vecka. Det kan tilläggas att de danska postiljonerna red genom Sverige fram till 1814, då den danska posten

Bjärehalvön 1960 med de dåvarande postanstalterna.

Båstad, Förslöv, Grevie, Hjärnarp, Hov, Malen, Margretetorp, Ramsjöstrand, Torekov, Vejbyslätt, Vejbystrand, V. Karup, Ö. Karup.

togs omhand av svenska posttjänstemän i Helsingborg.

Den svenska posten

När det svenska postverket startade sin verksamhet (med förordningen om Post-Bådhen den 20 februari 1636) fanns det, som nämnts, redan en fungerande kurirpost mellan Markaryd och Helsingborg med det svenska postkontoret i Hamburg som slutstation, vilket hade inrättats 1620. Linjen berörde dock inte Bjärehalvön förrän efter freden med Danmark 1645, då bland annat Halland blev svenskt. Posten från Markaryd skickades från

1646 över Halmstad och Laholm. Mellan den senare orten och Helsingborg löpte post-rutten över Hallandsåsen från Östra Karup, 5 km öster om Båstad, till Margretetorp, 10 km söder om Östra Karup. Postridarna gjorde uppehåll vid de gästgivargårdar som fanns där.

Bjärehalvön blev, liksom resten av Skåne, svenskt vid fredsslutet 1658. Detta medförde ingen ändring av postvägen mellan Stockholm och Helsingborg, utan man fortsatte att skicka posten över Hallandsåsen via samma rutt som tidigare. Den förste svenske postbonden var här länsmannen i Bjäre, Jöns Andersson i Margretetorp. Han och hans två

drängar förde posten över Hallandsåsen två gånger i veckan i vardera riktningen.

Ansvar för att föra posten gick i arv enligt ett kungligt brev, undertecknat av Karl XI den 30 oktober 1682. Därför var det Jöns Anderssons son som tog över efter fadern; han finns upptagen som posthållare Pål Jönsson i en förteckning över posthållarna i västra Skåne 1718.

Till att börja med skedde postbefordran med gående postbud men år 1646 infördes ridande bud mellan Stockholm och Halmstad. Kravet på hastighet var då en mil på två timmar. Mellan Margretetorp och Östra Karup tog det som mest en och tre kvarts timme enligt ett brev från postbönderna 1685.

År 1716 utökades postlinjenätet med flerturer än tidigare. För Bjäres del innebar det bland annat att postlinjen Lund - Engelholm - Halmstad - Göteborg fick postgång två gånger i veckan. År 1827 tillkom snällposten mellan Stockholm och Ystad, med krav på befordran av posten en mil per timme. Denna post gick över Halmstad och passerade Östra Karup och Margretetorp. Linjen var avsedd för den utrikes posten men tog också med inrikes brev, till en början endast med upp till 2 lods vikt, det vill säga 26,6 gram. En ytterligare snällpost infördes 1840 på linjen Göteborg - Halmstad - Helsingborg. Den var daglig och främst avsedd för befordran av brev upp till 8 lods vikt.

Efter hand infördes, med början 1830, diligenslinjer mellan större svenska städer. De var dock i gång endast till år 1834, innan de lades ner. Ingen av dessa linjer passerade Bjäre. Först i början av 1859 återupprättades diligenslinjerna för att sedan fungera som matarlinjer till järnvägarna. En av dessa linjer inrättades mellan Göteborg och Helsingborg. Denna linje passerade Östra Karups och Margretetorps gästgivargårdar på Bjärehalvön.

I den fortsatta framställningen koncentreras framställningen till den statliga posten. Detta beror framförallt på bristande dokumentation när det gäller kronopost (tjänstepost mellan myndigheter före 1874) och

klockarpost (tjänstepost mellan kyrkliga myndigheter före 1874) samt olika privata post- och godstransportverksamheter.

Befolkningen i Båstad 1820-1910

När Båstad fick sitt postkontor 1824 fanns enligt tillgänglig statistik ingen exakt uppgift om befolkningens storlek. Mot slutet av 1820-talet ska befolkningen ha uppgått till cirka 670 personer. Enligt samma källa hade befolkningen ökat till 741 år 1849.

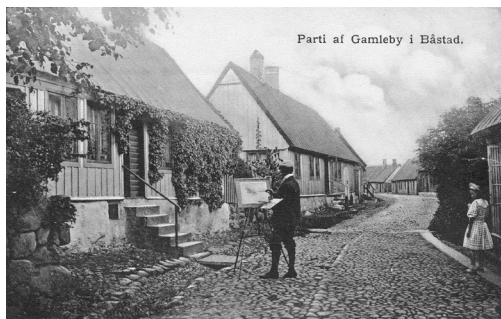
I den historiska befolkningsstatistiken för Sverige finns uppgifter om alla Sveriges socknar för vart femte år, 1850-1860. Befolkningsuppgifterna för 1850 visar att 713 personer då bodde i Båstad. Motsvarande siffror för 1855 var 754; dessa hade ökat till 811 fem år senare. Samtliga uppgifter är från utgången av respektive år.

I Sveriges officiella statistik finns uppgifter om befolkningen i Båstads köping från 1871 till 1913. Man kan av denna dra slutsatsen att Båstad upplevde en storhetstid på 1870-talet med ständigt ökande folkmängd. År 1871 noteras 919 personer och befolkningen ökade de närmaste åren så att det 1879 fanns 1.055 personer boende i köpingen. År 1881 hade antalet drastiskt sjunkit till 751, en siffra som kan förklara nedklassningen av Båstads postkontor till postexpedition. Den stora minskningen av befolkningen kan delvis förklaras av den stora branden 1870 då flertalet av trähusen i centrala Båstad förstördes. Inte mindre än 500 människor förlorade då sin bostad.

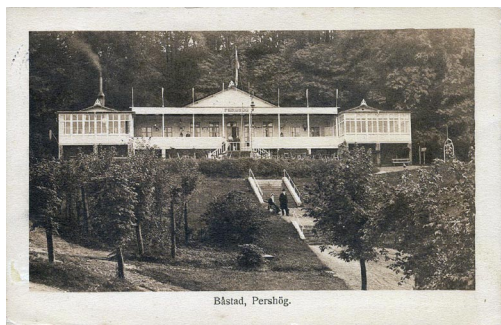
Under åren fram till sekelskiftet minskade befolkningen ständigt så att den år 1900 endast uppgick till 581 personer. Därefter började en långsam tillväxt fram till 1910, då befolkningen uppgick till 632.

Båstads utveckling kring förra sekelskiftet

Båstad började under 1800-talet attrahera sommarfirande gäster, framförallt under de sista åren. Ett varmbadhus hade byggts 1847 och det första hotellet, Pershög, med inrikt-

ning på sommargäster, hade invigts 1851. Dock var det först in på 1900-talet som den stora expansionen kom. År 1905 öppnades den nya restaurangen och hotellet Strand, liksom Malens restaurang.

Under dessa första år på 1900-talet etablerade också den förmögne Ludvig Nobel (Alfred Nobels brorson) sig i Båstad. Han lockade även dit ett par andra profiler, Rudolf Abelin, grundaren av Norrviken, 1906 och Märta Måås - Fjetterström, konstnären och mattdesignern, 1919. Nobel lät också 1916-1918 bygga det exklusiva hotellet Skånegården, och kunde därmed också

locka Gustaf V till Båstad under somrarna. Ludvig Nobel såg också till att anlägga en golfbana och tennisbanor, attraktioner för förmögna sommargäster.

Trots den starkt expanderande turistnäringen ökade inte den åretruntboende befolkningen. Tvärtom upplevde Båstad köping som nämnts en kraftig nedgång under 1870-talet för att sedan stagnera under tiden fram till första världskriget.

Postkontoret i Båstad

Den första postanstalten som inrättades på Bjärehalvön var Båstads postkontor som öppnades den 1 december 1824. Detta meddelades i ett postcirkulär, dagtecknat den 19 november samma år.

Den förste postmästaren blev Truls Heurlén som var hovkamrer och kanslist vid arméns kommissariat. Han fick, liksom de flesta postmästare vid denna tid, inreda postkontoret i sin egen fastighet. Den var belägen vid den så kallade Nedre gatan, det vill säga nuvarande Agardhsgatan, i dåvarande nr. 49 (idag Apelgården).

Nästa postmästare i Båstad blev Anders Christian Hallonstén, tulltjänsteman och landskanslist. Han var son till tullinspektören Nils Hallonstén som Båstadsborna hade velat ha som sin förste postmästare. Han utnämndes 1841 efter att under flera år uppehållit postmästartjänsten och innehade befattningen till 1860. Han gick då bort i 59 års ålder och efterträddes av Johan Herman Hillerström. Denne blev dock av okänd anledning avskedad efter tre års tjänst.

Tabell över Posternes ankomst och afgang vid Båstads Postkontor

Ankommande -Poster

Posterne ankomma

Brefven utlemnas

Dagar	kl.	f.m.			
Måndag och Fredag	imel- lan 1 å 4	e.m. em.	ifrån Engelholm samt Södra och Blekingska Orterna	Måndagar och Fredagar	1/2 timma efter Postens ankomst
Tisdag och Lördag	imellan 7 å 11 till och med följande natten.	f.m.	ifrån Laholm och Norra Orterna	Tisdagar och Lördagar	En timma efter Postens ankomst

Afgående — Poster

Posterne afgå

Måndag och Fredag	10.	fm.	till Laholm samt Norra Orterna
Tisdag och Lördag	3 å 10	f.m.	Till Engelholm samt Södra och Blekingska Orterna

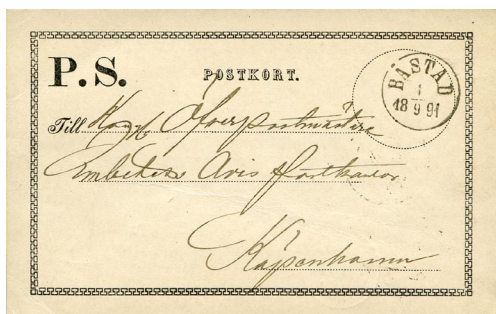
Båstads Kongl. Postkontor den 31 januari 1846.

A. C. Hallonstén

Postens ankomst och avgång vid denna tid finns noterat i ovanstående tabell, undertecknad av Båstads andre postmästare, A.C. Hallonstén.

Hillerström efterträdde den 22 december 1863 av kontorsskrivaren Carl Jakob Ahlbäck. Denne avled i maj 1866 och efterträdde av hovjunkaren Henrik Olivier von Hauswolff. Han var chef för Båstads postkontor till 1882 och hade under denna tid kontoret i sin bostad på Hamngatan 20.

von Hauswolff efterträdde av sin son Conrad. Denne fick anställning hos fadern som postskrivare 1866 och blev ordinarie postexpeditör 1874. Han blev senare postmästare i Lenhovda, Sävsjöholm och Osby innan han efterträdde fadern i Båstad 1882. Han flyttade postkontoret till nuvarande

Agardhsgatan 20, där det var inrymt till 1910.

Efterhand började postverket hyra egna lokaler för verksamheten. För Båstads del innebar det att postkontoret inrättades vid Köpmansgatan 13, där det kom att finnas kvar i 50 år, från 1910 till 1960. Detta år flyttades postkontoret till det så kallade

Båstads postkontor cirka 1910.

Focus-huset vid Nygatan. Här stannade man i 17 år innan man i november 1977 flyttade in i det nuvarande företagscentrets lokaler, inrymda i Båstads kommunhus vid Fridhemsvägen.

Övriga postmästare i Båstad

Erika Fransiska Törnsten	1909-1916
Hedda Helena Rosengren	1916-1930
Sven Uno Isidor Sander	1930-1935
Jonas Gabriel Sjöström	1935-1944
Nils Reinhold Hellmansson	1944-1946
Elsa Sofia Sekt	1946-1953
Gunnar Bengtsson	1953-1961
Lennart Magnusson	1961-1983
Margaretha Nordin	1984-2002

Posthanteringen i Båstad

De första statistiska uppgifterna avseende postmängden vid det nyöppnade postkontoret är från 1863. Detta år skickades 10.924 brev från Båstads postkontor. Av dessa var

889 till utlandet. Antalet rekommenderade försändelser uppgick till 867; antalet assurerade försändelser till 288. Personalen uppgick till två personer.

År 1866 hade Båstads postkontor att ombesörja drygt 12.000 brev. Härtill kom 1.400 värdeförsändelser, det vill säga rek, ass, paket, postanvisningar och postförskotts-försändelser. Man sålde frimärken för drygt 3.200 riksdaler. Postmästaren hade 600 riksdaler i lön. Han hade ingen medarbetare detta år.

Postmängden hade år 1880 vuxit till närmare 21.000 försändelser. Man sålde frimärken för cirka 6.500 kr. Trettio år senare hade postmängden vuxit till cirka 115.000 försändelser. Framräknsförsäljningen uppgick då till 10.800 kr. Det fanns 12 brevlådor i köpingen. Lönerna för de anställda uppgick till 9.100 kr. Båstads postkontor hade 10 anställda år 1910. Av dessa var två tjänstemän "av högre grad", det vill säga postmästare och post-expeditör.

Det kan tilläggas att Båstads postkontor omorganiserades till postexpedition under åren 1860-1881, beroende på mindre om-sättning än tidigare år. Den 1 januari 1882 blev det återigen postkontor, liksom övriga postexpeditioner i riket. Detta kom att gälla till den 1 mars 1961, då Båstad än en gång blev postexpedition.

Cirkelstämplar (normalstämpel 10)

Båstad typ 1 1863-1891

Båstad typ 2 1869-1878

Övriga Båstadsstämplar (normalstämplar)

Båstad 1 1947-1960

Båstad 2 (tidigare Malen) 1947-1960

Båstad 2 (tidigare Grevie) 1971-1997

Postcenter Båstad 2002-

Poststämplar använda vid Båstads postkontor

De första poststämplarna som användes i Sverige, tillkom 1686. De användes endast i Stockholm. Båstads postkontor har, som ovan framgått, varit i funktion under alla år som det funnits poststämplar med ortsnamn i Sverige. Det har medfört att samtliga poststämpeltyper kommit till användning, från 1820-talets rakstämplar till 1900-talets många cirkulära normalstämplar. En översiktlig sammanställning redovisas i nedanstående tabell, som återger poststämplarna i kronologisk ordning:

Rakstämpel (normalstämpel 4)

Båstad 1824-1829

Bågstämpel (normalstämpel 6)

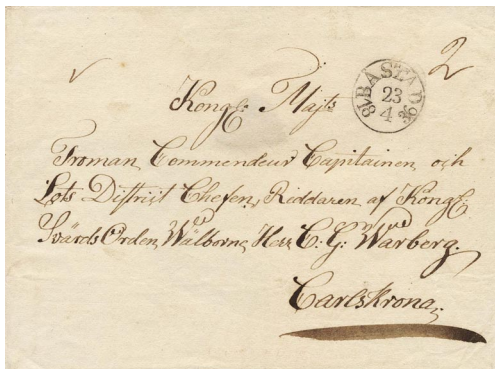
Båstad typ 1 1830-1833

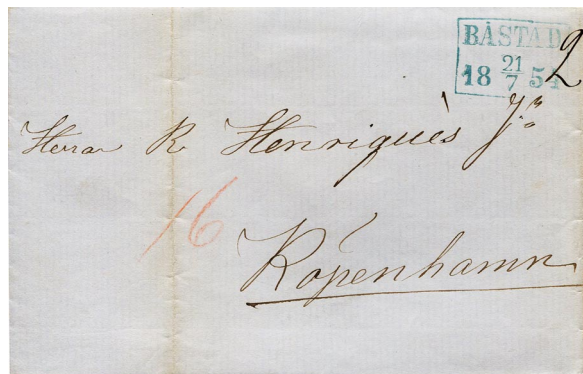
Båstad typ 2 1834-1838

Fyrkantsstämpel (normalstämpel 7)

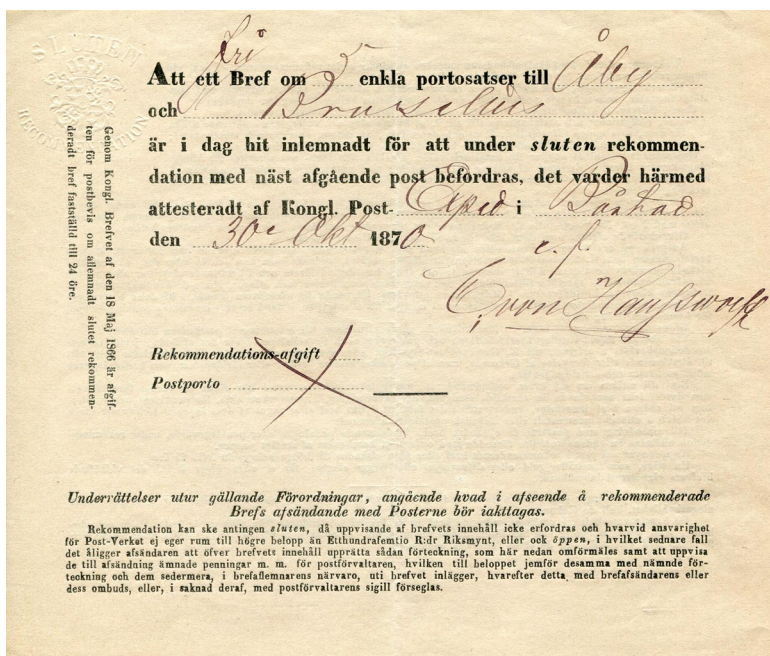
Båstad typ 1 1839-1854

Båstad typ 2 1855-1863

Båstad fyrkantstämpel typ 1 i blått.

Kvitto från 1870, undertecknat av Conrad von Hauswolff.

Poststationerna på Bjärehalvön

Från 1861 inrättades i Sverige mindre postanstalter, så kallade poststationer. De hade färre tjänster än postkontoren att erbjuda allmänheten och kunde bara ta emot vanliga och rekommenderade brev till en början. Från 1873 fick man ta emot assurerade brev upp till 2.000 kr. De kunde även ta emot mindre inrikes paket. År 1873 delades de in i två klasser, efter vikten på inlämnade paket: andra klassens poststationer fick ta emot paket upp till en vikt av 2 skålpund (850 gram), senare 1 kg. Från 1876 fick man även befördra postanvisningar, till att börja med upp

till 5 kr och från 1912 belopp på högst 1.000 kr, liksom övriga postanstalter. Klassindelningen upphörde 1914.

Den första poststationen på Bjärehalvön var Östra Karup; den inrättades den 1 mars 1868. De flesta övriga poststationer tillkom i samband med att kronopostbrevbäringen avskaffades med utgången av år 1873. Den 1 januari 1874 öppnades Förslöf, Hjernarp, Houf, Torekow och Westra Karup. Hjernarps poststation fanns då i Margretetorps gästgivargård, cirka en kilometer nordväst om kyrkbyn.

Det kan tilläggas att även Barkåkra och Rebbelberga, vilka öppnades samtidigt, vid denna tid ingick i Bjäre härad men numera tillhör Ängelholms kommun. Barkåkra drogs in den 1 april 1879 medan Rebbelberga inte var öppen längre än till den 31 december 1875. (Den senare fanns på nytt under namnet Ängelholm 5 från den 8 september 1888 till den 29 november 1996.)

Redan den 31 mars 1879 drogs även Förslöv och Houf in, sedan det konstaterats att deras intäkter var för små. Så småningom kom de att öppnas igen, Förslöv den 22 augusti 1885 och Houf den 1 april 1893. Samtidigt med Förslöv öppnades också poststationen Grefvie, en annan postanstalt på Bjäre längs den nyöppnade järnvägslinjen Helsingborg - Halmstad.

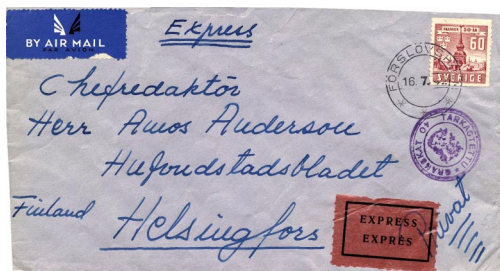
Den 22 augusti 1885 öppnades järnvägslinjen mellan Helsingborg och Halmstad. Tågen mellan Ängelholm och Båstad gjorde uppehåll vid stationerna Ängelholms hamn, Barkåkra, Förslöv och Grefvie. Vid samtliga dessa hållplatser inrättades denna dag så kallade förenade poststationer, vid vilka stationsmästarna också blev ansvariga för poststationen, i regel inrättad i samma byggnad som järnvägsstationen.

En av dessa förenade poststationer på södra Bjäre var alltså Ängelholms hamn. Den ändrade namn till Skelderviken den 1 oktober 1902, eftersom en hel del post hade fel-expedierats till Ängelholms järnvägsstation. Bokstaven E i namnet byttes ut mot Å i december 1912 (tidigast kända poststämpel

är daterad den 23 december 1912). Långt senare, den 1 maj 1973, fick denna poststation namnet Ängelholm 3. Den drogs slutligen in den 31 januari 1991.

Även poststationen Barkåkra hade återinvipts på järnvägens öppningsdag. Namnet förväxlades dock med Bredåkra i Blekinge varför man namnändrade till Vejbyslätt den 1 januari 1921. Poststationen lades ner den 30 september 1962. Dock hade det inrättats postombud i Magnarp mellan den 20 juni 1937 och den 31 maj 1945. I det närliggande Vejbystrand fanns postombud mellan den 15 juni 1939 och den 27 januari 1942, vilket var underordnat poststationen i Vejbyslätt. Postombudet i Vejbystrand ersattes så småningom med en poststation som öppnade den 1 juni 1945.

Poststationen med stavningen Förslöv återinrättades också den 22 augusti 1885. Den bytte sedan namn till Förslövsholm den 1 januari 1921. Namnändringen berodde på att adressorten Förslöv hade förväxlats med Färlöv, en mil norr om Kristianstad. Stavningen ändrades den 1 april 1971 till Förslöv.

När poststationen Houf bytte namn till Hof finns inte dokumenterat. Den tidigaste avstämplingen är från den 26 juni 1912 och den senast kända är från den 31 december 1931. Den tidigaste namnändringen till Hov finns på en poststämpel från den 1 oktober 1932. Poststationen drogs in den 30 juni 1954.

Som tidigare nämnts öppnades den förenade poststationen Grefvie den 22 augusti 1885. Den bytte namn till Grevie den 13 januari 1932 och fick namnet Båstad 2 den 1 april 1971. Den drogs inte in förrän den 23 mars 1997.

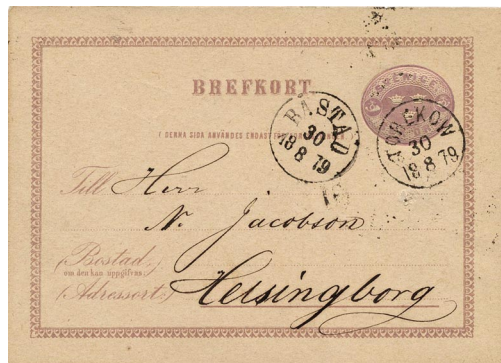
Det kan också nämnas att poststationen Westra Karup, som inrättats den 1 januari 1874, fick ändrad stavning av namnet två gånger; den senast kända avstämplingen är från den 3 augusti 1886. Namnändringen till Vestra Karup skedde tidigast den 11 juli 1886 (tidigast kända avstämpling) och till Västra Karup (tidigaste stämpel från den 20 september 1913).

Poststationen Hjarnarp namnändrades till Hjärnarp den 29 augusti 1912 (tidigast kända avstämpling). En egen poststation i Hjärnarps

kyrkby inrättades den 1 oktober 1946. Den var öppen under hela 1900-talet.

Poststationen Torekow fick stavningen ändrad till Torekov den 16 februari 1885 (tidigast kända avstämpling). Den kom också att vara i drift under hela 1900-talet.

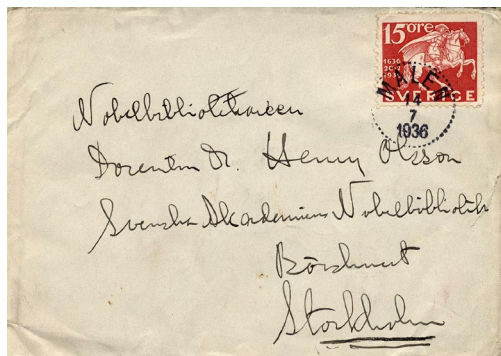

Östra Karup var en av de poststationer som var i drift längst av alla. Den blev dock "nedgraderad" till postställe 1979. Året före hade även lantbrevbärlinjen Östra Karup-Finsbo dragits in och ersatts av en som utgick från Båstad och slutade i Östra Karup.

Senare inrättade poststationer

Poststationen Malen, en kilometer öster om Båstads dåvarande centrum, inrättades den 1 juni 1907. Den var emellertid endast öppen juni, juli och augusti det första året. Från och med nästa år hölls den dock öppen under hela året. Den 1 januari 1947 blev Malen ett filialpostkontor till Båstad och namnändrades till Båstad 2 den 8 juni samma år. Malen uppgraderades till postexpedition 1949 men upphörde den 31 oktober 1960.

I det gamla fiskeläget Ramsjöstrand mellan Torekov och Vejbystrand inrättades en poststation den 1 mars 1920. Denna drogs in den 31 mars 1976 och ersattes då med en lantbrevbärlinje till Båstad. Samtidigt som Hjärnarp fick en egen poststation i kyrkbyn inrättades en poststation i Margretetorp, alltså den 1 oktober 1946. Den drogs in den 1 april 1966.

Poststämplar använda vid poststationerna

Vi kan konstatera att det funnits inte mindre än 14 poststationer på Bjärehalvön under åren från 1868 fram till år 2000. Det innebär förstås att antalet olika poststämplar som kommit till användning är mångdubbelt fler. Som framgår av *Facit Postal* är normalstämplarna fram till N 64 i varierande utsträckning representerade bland postanstalterna på Bjäre.

Det skulle emellertid bli en övermäktig uppgift att i detalj precisera användningstiderna för respektive stämpeltyp. Därför återges nedan en förteckning över vad *Facit Postal* anger i sin nionde upplaga från 2015.

Barkåkra N16, 14
Förslöv N16, 14
Förslövsholm N58p, v, 60 A, B
Förslöv N60A, B, 61K1, K2 +
Grefvie N14, 58q
Grevie N59b(2), 60A(2), N61b
Hjærnarp N16(2), 14

Hjærnarp N58q(2), 59b, cA, 60A, 61A(2), B(2)
Houf N16, 14
Hof N58q
Hov N59b
Malen N33, 59b(2)
Margretetorp N59b
Ramsjöstrand N58p, 59b
Rebbelberga N16
Torekov N16(2)
Torekov N14, 58p, 69b, cA, 60B, C+
Vejbyslätt N58p(2), 59b(2)
Vejbystrand N58b, cA, 60B, C +
Westra Karup N16
Vestra Karup N14
Västra Karup N58p(3), t, 59b
Östra Karup N10, 16, 14(2), 59b, 60A, 61A
Ett plustecken innebär att det bör finnas ytterligare stämpelar, men att dessa inte är kartlagda.

Diligens- och kärrpost

De första reguljära diligenslinjerna inrättades i Sverige kring 1860. Den linje som passerade Bjäre inrättades dock redan 1859 mellan Göteborg och Helsingborg. Diligenserna bestod av hästdragna vagnar, avsedda både för person- och postbefordran. De ersattes efterhand av järnvägen som för Båstads del öppnades för både person- och postbefordran den 22 augusti 1885. Tidtabellen som gällde från starten av diligenslinjen Göteborg-Helsingborg återgavs i postcirkulären från 1861. Se nästa sida!

Tid-Tabell

för postdiligenserna å linien **Göteborg—Helsingborg.**

(Kongl. Brevet den 24 Juni 1861).

Från Göteborg.										Mil.	Postkontor och Skjutsombyten.		Från Helsingborg.										
Dagar.											An- konst. kl.	Af- gång. kl.	f. m. eller e. m.	(Denna spalt läses nedifrån och upp).									
														Dagar.	An- konst. kl.	Af- gång. kl.	f. m. eller e. m.						
S.	M.	T.	O.	Th.	Fr.	L.	—	10	e. m.	Göteborgs postkont. Kärre gästgifgård Kungsbacka postkont. Åsa gästgifvaregård Backa dito Warbergs postkontor Morups gästgifvareg. Falkenbergs postk. Slöinge gästgifgård Qvibille dito Halmstads postkont. Tjerby gästgifvareg. Laholms postkontor. Östra Karups gästg. Margrethetorp's d:o Engelholms postk. Fleninge gästgifv. Helsingborgs postk.	Göteborg och Bohus län. <												

Tid-Tabell för postdiligenserna å Linjen Göteborg-Helsingborg.

(Kongl. Brevet den 21 Juni 1861).

Vi kan konstatera att det var inlagt en rast på 30 minuter i Östra Karup för den södergående diligensen medan den norrgående inte hade någon rast förrän i Laholm och Halmstad med en kvart vardera.

Ny tidtabell för diligenslinjen Engelholm-Göteborg återgavs senare i postcirkulären från 1877 och 1878. Under sommartid, med början den 1 maj, användes diligens söndag, onsdag och fredag medan kärrpost, alltså postbefordran med häst och vagn i postböndernas regi, användes övriga fyra dagar. Lokala postbönder transporterade alltså posten med häst och vagn mellan Margrethetorp och Östra Karup. Under vintertid, från den 13 december, användes diligens alla dagar.

Tidtabellen var dock densamma: transporten skulle genomföras under 1 1/2 timme.

Kärrpost infördes mellan Engelholms postkontor och Torekows poststation den 1 januari 1874. Den gjorde uppehåll vid poststationerna i Barkåkra, Förslöf, Westra Karup och Houf. Den avgick från Engelholm kl. 11 på onsdagar och lördagar. I omvänd riktning avgick den kl. 10 från Torekow och kom fram 16.15 på torsdagar och söndagar. Invånarna i Torekow var dock inte nöjda med de två turerna per vecka utan ordnade samtidigt en egen gångpostlinje till Båstad. Denna avgick från Torekow på måndagar och fredagar mellan kl. 8 och 11 samt mellan Båstad och Torekow på samma dagar mellan kl. 13 och 16.

Järnvägspost

Posten kom till Båstad med tåg, sedan den privatfinansierade Skåne-Hallands Jernvägs AB låtit bygga en järnväg för 3.2 miljoner kr mellan Helsingborg och Halmstad. Den öppnades för trafik den 22 augusti 1885. Då hade Båstads järnvägsstation redan invigts, vilket skedde den 9 maj 1885. Vid den högtidliga invigningen av järnvägslinjen den 21 augusti deltog cirka 1.200 särskilt inbjudna. De fick åka tåg hela sträckan mellan Helsingborg och Halmstad.

Linjen Helsingborg-Halmstad var privatägd till 1895. Den blev statlig den 1 januari 1896. Då hade slutstationen flyttats till Göteborg.

Den första tidtabellen som publicerades i postcirkulären visar att tågen från den 25 oktober 1885 använde cika 3 ½ timme mellan Helsingborg och Halmstad. Det rörde sig om fyra dagliga turer; Båstad passerades drygt två timmar efter avgången; dock tog resan uppför Hallandsåsen 16 minuter längre än nerför åt det andra hållet.

De flesta tåg, som passerade Båstad, medförde också postkupéer. Till att börja med användes på dessa stämplarna PKXP nr. 61 (Halmstad-Helsingborg 850822-860531), Varberg-Helsingborg 860921-880831, Göteborg-Varberg-Helsingborg 880901-940931, Göteborg-Ängelholm-Malmö 980601-980930 resp. nr. 62 (Halmstad-Helsingborg 850822-860531).

Senare försågs den järnvägspost som passerade Båstad mellan Helsingborg och Halmstad med stämplarna HELSINGB.-GÖTEBORG A respektive B, HELSINGB.-GÖTEB. C åren 1896-1899. Det förekom också HELSINGB.-HALMST. resp. HELSINGB.-HALMST. B åren 1899-1900.

26.

Helsingborg—Halmstad.

(S. D.)

(Från den 25 oktober 1885.)

LXI. N:r 8.	LXI. Söndagar.	LXIV. N:r 6.	¹⁾ Fk. Brl. N:r 4.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.				
Sökned.	Söndagar.	Dagligen.	Dagligen.						
5,15	9,20	2,0	6,15	Helsingborg	9,5	12,40	6,0	8,30	8,30
5,40	9,40	2,23	6,37	Ödåkra	8,45	12,20	5,37	8,10	8,10
5,58	9,49	2,33	6,46	Kattarp	8,36	12 9	5,23	8,0	8,0
5,57	9,53	2,38	6,50	Kattarp	8,33	12,3	5,20	7,57	7,57
6,15	10,1	2,50	7,0	Rögle	8,25	11,55	5,9	7,48	7,48
6,25	10,7	2,58	7,6	Vegeholm	8,18	11,45	4,55	7,42	7,42
7,0	10,22	3,21	7,26	Engelholm	8,7	11,30	4,38	7,20	7,30
7,10	10,28	3,30	7,33	Engelholms hamn	—	11,18	4,16	7,19	7,19
7,23	10,36	3,41	7,43	Barkåkra	—	11,5	4,2	7,9	7,9
7,41	10,50	3,56	7,53	Försjöf	7,40	10,56	3,50	7,0	7,0
8,1	11,2	4,12	8,6	Grejsö	7,29	10,33	3,31	6,41	6,41
8,23	11,18	4,32	—	Båstad	—	10,16	3,10	6,25	—
8,53	11,37	5,0	8,45	Vallberga	6,54	9,51	2,35	6,2	6,2
9,13	11,48	5,18	9,0	Laholm	6,45	9,39	2,20	5,51	5,51
9,30	11,59	5,36	9,11	Vejinge	6,33	9,26	1,50	5,37	5,37
9,42	12,7	5,46	9,20	Genevad	—	9,11	1,34	5,28	5,28
9,55	12,15	5,56	9,28	Eldsberga	—	9,0	1,22	5,21	5,21
10,5	12,22	6,4	9,34	Trönninge	—	8,51	1,12	5,15	5,15
10,25	12,35	6,20	9,50	Halmstad	6,0	8,30	12,50	5,0	5,0
					Dagligen.	Dagligen.	Sökned.	Söndagar.	Sökned
					N:r 1.	N:r 5.	N:r 7.	N:r 3.	N:o 3.
					Brl.	LXIV.	LXI.	LXI.	¹⁾ Fk. Br

¹⁾ Med tågen N:r 4 från Helsingborg dagligen och N:r 3 från Halmstad söknedagar befordras karterad post endast mellan postanstalter i Helsingborg, Kattarp, Engelholm och Halmstad.

PKXP nr. 64 användes på linjerna Halmstad - Helsingborg 85082 - 860920, Varberg-Helsingborg 860921 - 880831 och Göteborg-Helsingborg 880901 - 070930. En någorlunda fullständig förteckning ser ut så här:

PKXP 61 (N14)
Halmstad-Helsingborg
1885-1886
PKXP 61 (N14)
Varberg-Helsingborg
1886-1888
PKXP 61 (N14)
Göteborg-Helsingborg
1888-1894
PKXP 61 (N14, 59)
Göteborg-Malmö
1898-1955
PKXP 61 (N59c)
Halmstad-Malmö
1955-1968
PKXP 62 (N14)
Halmstad-Helsingborg
1885-1886
PKXP 64 (N14)
Halmstad-Helsingborg
1885-1886
PKXP 64 (N14)
Varberg-Helsingborg
1886-1888
PKXP 64 (N14)
Göteborg-Helsingborg
1888-1907
PKXP 72 (N14)
Halmstad-Helsingborg
1898-1899
PKXP 81 (N14)
Halmstad-Helsingborg
1888-1891
PKXP 81 (N12)
Göteborg-Helsingborg
1891-1907
PKXP 81 (N12, 14, 33, 58, 59)
Göteborg-Malmö
1909-1968
PKP 91 N59b)
Halmstad-Helsingborg
1948-1967

PLK 120 (N33)
Halmstad-Malmö
1920-1922; 1923-1948
PLK 152 (N33)
Halmstad-Malmö
1906-1917
PLK 152 (N59c)
Halmstad-Malmö
1961-1966
PLK 154 (N34)
Halmstad-Helsingborg
1899-1910
PLK 155 (N34)
Halmstad-Helsingborg
1899-1906
PLK 193 (N33)
Halmstad-Ängelholm-Helsingborg
1919-1923
PKP 223 (N58p)
Halmstad-Malmö
1968-1969
PKP 602 (N59c)
Malmö-Göteborg
1968-1987
PKP 605 (N59c)
Göteborg-Malmö
1968-1987

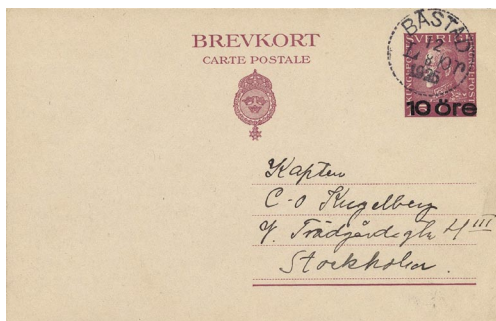
Lådbrevsstämplar

I Sverige infördes brevlådor i samband med frimärkenas tillkomst 1855. När den första brevlådan sattes upp i Båstad är inte känt. Den tidigast kända uppgiften är från 1910; då uppgick antalet brevlådor i köpingen till 12 stycken.

Liksom på andra orter användes i Båstad lådbrevsstämplar med förkortningen LBR tillagd i ordinarie poststämplor från Oscarsperioden till 1950-talet. En sidostämpel av gummi, ”Ur brevlåda”, användes några år runt 1900.

Postombud

Postombud inrättades från 1920-talet, främst när poststationer lades ner. De var inrymda i lokala butiker. Här kunde allmänheten lämna brev och köpa frimärken. Det har funnits

åtta postombud i Bjäre. I nedanstående förteckning anges först den överordnade postanstalten.

Skälderviken i Skepparkroken

340701-451112

Hjärnarp (Margretetorp) i Hjärnarps kyrkby

3603xx - 460930

Vejbyslätt i Magnarp

370620 - 450531

Vejbyslätt i Vejbystrand

390615 - 420127

Vejbystrand i Vejbystrand

410601 - 450531

Båstad i Kattvik

450101 - 571231

Vejbystrand i Magnarp

450601 - 650831

Båstad i Östra Karup

79xxxx - 2002

De hade alla egna postombudsstämplat (N58-61). Kartläggning av förekomst av respektive stämplat hos respektive postombud kommer säkert att genomföras under åren framöver men är långtifrån genomförd ännu. Det kan nämnas att postombuden ersattes av lantbrevbäring när de drogs in.

Lantbrevbäring

Lantbrevbäring började införas i Sverige enligt en kungörelse från den 24 december 1877. På Bjäre infördes den första lantbrevbärlinjen 1906, då mellan Båstad och Malen. Senare har bland annat nedanstående linjer förekommit.

Utan särskilda poststämplat

Förslöv-Hjernarp-Förslöv

1885-1920

Vejbyslätt-Vejbystrand-Vejbyslätt

1920-1945

Vejbyslätt-Magnarp-Vejbyslätt

1926-1945

Förslövsholm-Hjernarp-Förslövsholm

1921-1946

Förslövsholm-Glimminge

1968-1971

Förslövsholm-Segelstorp

1968-1971

Båstad-Svenstad-Båstad

1926-1958

Rektangulära / kvadratiska stämplat

Båstad 1

650119-690119

Ramsjöstrand

680113-690117

Vejbystrand

500420-xxxxxx

Torekov

(uppgift saknas)

Normalstämplat N60, N61, N64

Båstad-Hallavara

1969-1971

Båstad 1-Hallavara

1971-1999

Båstad 1-Segelstorp

1971-1999

Båstad 1-Glimminge
1971-1999
Båstad 1-Västra Karup
1975-1999
Båstad 1-Varan
1975-1999
Båstad 1-Östra Karup
1978-1999
Förslöv-Ranarp
1980-1996
Förslöv-Fogdarp
1987-1997
Förslövsholm-Tockarp
1969-1971
Förslövsholm-Ranarp
1969-1971
Förslövsholm-Glimminge
1969-1971
Förslövsholm-Segelstorp
1969-1971
Hjärnarp-Boarp
1969-1976; 1985-1997
Hjärnarp-Margretetorp
1969-1976; 1985-1997
Vejbystrand-Magnarp
1969-1974
Vejbystrand-Vejbyslätt
1987-19xx
Västra Karup-Påarp
1969-1975
Östra Karup-Finsbo
1969-1977

Postanstaltstäcklar på Bjärehalvön

Under andra världskriget användes över hela landet så kallade postanstaltstäcklar. Syftet var att man inte skulle röja varifrån brev från militär personal var skickad. Man använde då stäcklar där postanstaltens namn var utbytt mot POSTANSTALTEN och ett fyrsiffrigt nummer, med eller utan littera (A till Ö). Postkontor fick en stämpel med enbart nummer och en till tre streckstjärnor nedtill. Underlydande poststationer tilldelades en stämpel med samma nummer och en bokstav nertill.

På Bjäre fanns följande postanstaltstäcklar:

Båstad 1007
Grevie 1007 A
Hov 1007 B
Malen 1007 C
Ramsjöstrand 1007 D
Torekov 1007 E
Västra Karup 1007 F

De flesta stäcklarna levererades under år 1940 men tre av Bjärestäcklarna först under 1942, nämligen Grevie, Malen och Ramsjöstrand. Dessa stäcklar användes fram till andra världskrigets slut 1945. Deras hemvist blev känd långt senare genom publiceringen av Ingemar Wågermans bok 1986.

Bjärehalvöns senare posttjänstutbud

År 2001 började den svenska posten med den så kallade utrullningen. Det innebar att de flesta större postkontor utnämndes till postcenter; de var huvudsakligen inriktade på att betjäna företagen på orten. Övriga mindre postkontor (de tidigare poststationerna döptes om till postkontor på 1970-talet) ersattes då med post i butik.

Postanstalterna på Bjärehalvön ersattes först 2002 av postcenter Båstad (för företagspost) och av serviceställen i butiker (för privatpost). På Bjäre rörde det sig om post i butik i ICA Gamlegården i Båstad samt ICA-butikerna i Förslöv, Hjärnarp, Torekov, Vejbystrand och Östra Karup.

Källor och litteratur

Ardbro, Per,

Båstad Malen.

Bilder och berättelser från det gamla Båstad och Malen.

www.bastadmalen.se

Billgren, Jan & Andersson, Sören,

Svensk posthistoria 1855-1925.

Boden 1995.

**Bidrag till Sveriges officiella statistik:
Postverket.**

1866 - 1910.

Bjerninger, Sigfrid,

Järnvägen genom Bjäre.

*Bjärebbygden*1985.

Det danske post- och telegrafvaesen.

Bind 1.

Köpenhamn 1932.

Facit Postal IX.

Malmö 2015.

Grape, Ernst,

Postkontor och postmästare.

Stockholm 1951.

Hjort-Nielsen, H.,

Den svenske post gennem Danmark og den danske post gennem Sverige i tiden för 1735.

Köpenhamn 1936.

Johansson, Sven-Erik,

Posthistoria i Bjäre.

*Bjärebbygden*1986.

Johansson, Sven-Erik,

Posthistoria i Östra Karup.

*Bjärebbygden*1987.

Madsen, Otto,

Ett nyttigt og gavnligt Postvaerk.

Köpenhamn 1991.

Nylander, Yngve,

Sveriges fasta postanstalter genom tiderna.
Stockholm 1963.

Generalpoststyrelsens cirkulär.

Bihang A 1877 och 1885.

Postens årsredovisningar.

2001 och 2002.

Sveriges officiella statistik i sammandrag.
1871-1913.

Wägerman, Ingemar,

Postanstalten stämplarna:

beredskapsstämplarna under och efter
andra världskriget.

Stockholm 1986.

Översiktsplan 08.

Båstads kommun.

2008.